

A Tanácsköztársaság szerveinek működése

Dokumentumok

A bemutatásra kerülő eredeti dokumentumok nem a Tanácsköztársaság nagyjelentőségű politikai vívmányaira, hősi harcaira kívánnak rámutatni, hanem képet adnak az olvasónak arról a hétköznapi munkáról, amelyet a proletárdiktatúra helyi hatalmi szervei, a megyei, járási direktóriumok, valamint a községi munkástanácsok folytattak annak érdekében, hogy működési területükön biztosítsák a munkásosztály uralmát, hogy úrrá legyenek a négyéves háború okozta zilált gazdasági helyzeten. Imponálóan rajzolódik ki előttünk az a céltudatos, higgadt munka, mely saját hibáinak feltárásától sem félve fáradozott az említett célok eléréseért. Külön figyelemre méltó a salgótarjáni munkástanács magatartása, mely még megszűnésekor is meg tudta őrizni nyugodt magabiztosságát.

Az itt felsorakoztatott kisszámú szemelvényből nem derül ki, de a fennmaradt munkástanács-i jegyzőkönyvekből világosan megállapítható, hogy a helyi szervek, elsősorban a községi munkástanácsok, a forradalmi jellegű ténykedések és a háború utáni helyzettel kapcsolatos közellátási teendők mellett minden igyekezetükkel azon fáradoztak, hogy zökkenésmentesen átvegyék és továbbvigyék a község ügyeinek intézését. Ezekben a legapróbb kérdésekben is mindig a legnagyobb felelősséggel és ügybuzgalommal foglaltak állást és hoztak határozatokat a község érdekeinek szem előtt tartásával. Ez az igyekezetük, mely az élet minden területének normalizálását célozta, azt mutatja, hogy a proletárdiktatúra hatalmának helyi letéteményesei, az országos szervekkel együtt, azokat támogatva, szilárd néphatalom megteremtésére lettek volna képesek, ha a közismert külső és belső okok, elsősorban az intervenció, nem siettetik a Magyar Tanácsköztársaság megdöntését.

I.

A BALASSAGYARMATI MUNKÁSTANÁCS MEGKEZDI MUNKÁJÁT 1919. április 12.

Jegyzőkönyv. Felvétellett Balassagyarmaton 1919. évi április hó 12-én a munkás-, katona és földműves szegények helyi tanácsának ülésén... Kiss Lajos községi direktórium tag a direktórium nevében üdvözli a községi tanácsot és felkéri, hogy a direktóriumot, amely mindig és minden esetben a közért működik, felelősségteljes nehéz munkájában támogatassák, mert úgy a néptanács, valamint a község meg fog győződni arról, miszerint a direktórium minden erejével azon lesz, hogy a termelést biztosítsa, mert a termelés biztosítását látja egyik legfontosabb feladatának...

Nógrád megyei Levéltár (a továbbiakban Nml) Balassagyarmat munkástanácsának jegyzőkönyve, 1919. április 12-i ülés.

A PASZTÓI MUNKÁSTANÁCS ELSŐ INTÉZKEDÉSEI
1919. április 8.

Jegyzőkönyv. Felvétel Pásztón, 1919. április 8-án a Munkástanács gyűlése alkalmával...

17. Elnök indítványára a tanács határozatilag kimondja, hogy a proletárdiktatúra életbe léptével a régi előjáróság működése megszűnt, így a bíróra nincs szükség. Tanács elhatározza, hogy Halama Bertalan volt községi bíró eddigi hosszas működését Pásztó község élén nemcsak, hogy nem ítéli el, hanem köszönetét fejezi ki működése felett azon alkalomból, mikor őt állásától felmenti.

18. László Gyula indítványára a tanács elhatározza, hogy a községi direktorium és Munkástanács intézkedéseinek gáncsolóit, vagy a tagok rágalmozóit a forradalmi törvényszék elé állítja...

21. Zeke Gábor elvtárs indítványára elhatározza a Tanács, hogy úgymint minden ügy a direktorium és Munkástanács kezében van. Így a közéletmezési bizottság működése is teljesen fölösleges. Ha a direktorium azt nem volna képes elvégezni, úgy feljogosítja a Munkástanács, hogy tagjai közül behívjon és azokat díjazza a közéletmezés terén végzett munkálatokért...

NmL, Pásztói mt. jzkve, 1919. ápr. 8

INTÉZKEDÉSEK PASZTÓN A TERMELOSZÖVETKEZETTÉ ALAKITOTT BIRTOKOK ÜGYÉBEN
1919. április 15.

44. Gazdasági megbizottak jelentik, hogy Wohl Sándorral és Missákkal meg vannak elégedve a birtok kezelésénél, Braun Pálnál rossz az állapot, birtokot nem jól kezeli. Indítványozzák, hogy a Braun féle termelészövetkezet vezetésére szakember állíttassék. Tanács az indítványt elfogadja és megbizza a direktoriumot, hogy a földművelésügyi népbiztostól a birtok vezetésére egy szakembert kérjen...

50. Olvasatott a termelést biztosító bizottsági tagok előterjesztése a birtokok vezetésére vonatkozóan. Tanács megbizza a gazdasági biztost, hogy a birtokok átnézése után a termelészövetkezetekké átalakított gazdaságok rajonokba való felosztásáról előterjesztést tegyen és a vezetésre vonatkozólag akkor fog érdemlegesen határozni.

NmL, Pásztói mt. jzkve, 1919. ápr. 15-i és ápr. 23-i ülés

MAJUS 1. MEGUNNEPLESE PASZTÓN
1919. április 23, 26.

55. Cseri János ismerteti a május 1-iki Vörös napra való előkészületeket és kéri a Munkástanács hozzájárulását. Tanács Földes Andor indítványát fogadja el. Elhatározza a tanács, hogy az ünnepség legyen egyszerű, minden fölösleges kiadást mellőzni kell. Ezzel egyidejűleg tudomásul veszi a Tanács Endrész Sándor azon bejelentését, hogy a község részére egy db forradalmi vörös zászlót rendelt a direktorium...

73. Május 1-i Vörös nap programjának megállapítása. Elhatározza a Tanács, hogy május 1-én d. e. a község háza előtt tart ünnepséget. Délután pedig a volt grófi kastélyban rendez népünnepélyt. Tekintve a nagy kiadásokra Tanács a belépődíjat személyenként 4, azaz Négy Koronában állapítja meg olyképpen, hogy a gyermekek szüleikkel ingyen mehetnek be.

NmL, Pásztói mt. jzkve, 1919. ápr. 23-i és 26-i ülés

5.

AZ EGYSÉGES ÁLLAMI ISKOLA UGYÉBEN INTÉZKEDÉS DIOSJENON
1919. május 3.

Kliment Lajos h. jegyző felolvassa a Közoktatásügyi Népbiztosságnak 10. Ko. N. számú rendeletét, mely szerint a nem állami nevelési és oktatási intézetek a tanácsköztársaság kezelésébe vétetnek. Kimondja ezen rendelet, hogy az egy helységben levő iskolák egységes vezetés alá kerülnek s mindazon községekben, ahol eddig 2 vagy több osztatlan népiskola állott fenn egymás mellett, ezek az iskolák egységes iskolává alakítandók és a pedagógiai követelményeknek megfelelően csoportosítandók. Köztudomású, hogy községünkben két felekezeti népiskola működött párhuzamosan egymással, a volt ref. és a volt r. kath. szintén két tanítóval. Köztudomású azon tény is, hogy az összes mindennapi tanítótelesek száma 250–300 között váltakozik s így mostanig egy-egy tanító... 70–80 tanítóval jutott... Most azonban a Közoktatásügyi Népbiztosság a helybeli izr. szüneti gyermektelep helyiségeit állami iskola céljaira igénybe vette... (így) az eddigi 4 tanteremmel együtt 6 tanterem felet rendelkezünk. Indítványozza ennél fogva, írjon fel a Községi Munkástanács a Közoktatásügyi Népbiztossághoz, hogy az eddigi 4 tanterő mellé a jövő tanévtől kezdve már hat tanteremben 6 tanerővel megkezdhető legyen az új kor szellemének megfelelő kulturmunka...

NmL, Diósjenő mt. jzkve, 1919. május 3-i ülés

6.

A NÓGRÁDI JÁRÁSI DIREKTÓRIUM KÖZELLATÁSI INTÉZKEDESE
1919. május 5

A Nógrádi járás Direktóriumától, 1597/1919. szám
Községi Direktórium!

A proletárdiktatúráért közösen küzdő katonák, valamint a főváros lakosságának élelmezése elősegítésére a járási Direktórium elhatározta, hogy a most elosztás tárgyát képező cukor nem pénzért, hanem tojás ellenében lesz a lakosság között elosztandó. A hatósági cukorra igényjogosultak minden kiló cukor után 6 db tojást kötelesek beszolgáltatni, s csakis azok részére adható ki cukor pénz ellenében, akik a tojás előteremtéséről végképpen nem tudnak gondoskodni.

Az így összegyűlt tojás biztos helyen, gondosan megőrzendő, s azok átvétele és elszállítása céljából megbízottak fognak a községekben megjelenni. A megbízottak a tojást darabonként 1 Korona vételárért fizetik, minek folytán minden kiló cukor után körülbelül 2 Korona haszon fog jelentkezni a község javára, mely összeg a községi Direktóriumok által meghatározott közcélra (szegényalap dotálása, hadiözvegyek és árvák, rokkantak támogatására stb.) lesz fordítandó... Ezen akció szükségessége a járás lakosságának annyiban is érdeke, minthogy remélhető, hogy a beszolgáltatott élelmiszerek rekompenciója címén egyéb, a falusi lakoságnál nélkülözött cikkek (petróleum, só, cukor) fognak kiutaltatni.

Rétságon, 1919. évi május hó 5-én.

NmL, Diósjenői körjegyzőség iratai, 744/1919. szám

7.

A MEGYEI DIREKTÓRIUM KÖZOKTATÁSI REFORMTERVEI
1919. június 3.

A megszállás alatt volt területek népművelésügye.

5176/1919. sz. Nógrád vármegye direktóriumától

Az ellenséges megszállás alól felszabadult területek népművelésügyének reorganizálása tárgyában.

Valamennyi elemi, polgári, iparos-kereskedőtanonc iskolának, a losonci tanítóképző intézet és főgimnázium vezetőségének és az összes övönöknek.

A vármegyei direktórium a Munkás- Földmives- és Katonatanács Művelődési osztályának vezetőségével egyetértőleg az ellenséges megszállás alól felszabadult területek népnevelésügyének reorganizálása ügyében az érdekelt iskolákat és intézeteket az alábbiakról tájékoztatja:

Az ország 1919. évi március hó 21-e óta Tanácsköztársaság. Ugyeit a Forradalmi Kormányzótanács intézi népbiztosai útján, akik a volt miniszterek hatáskörét töltik be.

A népkultúra óra: a közoktatásügyi népbiztos... A közoktatásügyi népbiztos rendeletei a „Hivatalos Közlöny”-ben jelennek meg. E közlönyben megjelent rendeletek kötelezők, a tanítómunkásság onnan szerez róluk tudomást és a szükséges jelentéseket a kívánt helyre terjeszti fel minden további sürgetés nélkül...

Felhívjuk az összes intézeteket, hogy a Közlönyt, mely minden iskolának és intézetnek díjtalanul jár, azonnal rendeljék meg és kérjék az eddig megjelent számokat is.

A vallásügytől függetlenített közoktatásügy a nevelés új rendjét építi fel. Az oktató személyzetnek tisztában kell lennie azzal, hogy csak akkor fog a forradalom szenvedésekkel gazdag és mégis oly egyszerű vajúdásából szebb élet megteremtődni, ha az ország gazdasági és politikai átalakulását nyomon fogja követni a lelkek forradalmasítása.

A közoktatásügy a népfelvilágosítás hatalmas szervévé lett és e téren is megszüntette a vagyoni és gazdasági izgotó egyenlőtlenségeket. Kulturszocializmus az a gondolat, mely ma a közoktatásügy politikáját irányítja. A néptanítók szellemileg, erkölcsileg és anyagilag elnyomott helétái voltak a régi világnak. Ma fel vannak szabadítva a nem szakszerű egyházi és közigazgatási hatóságok befolyása alól és részükre a Tanácsköztársaság emberi megélhetést biztosított. A vármegye intéző bizottsága és a megye művelődési osztálya elvárja az oktatászemélyzettől, hogy a forradalomnak attól a zászlajától, amelyen sok fenséges ige mellett ott fényesedik a legmagasztosabb gyanánt: az igazi népkultúra jelszava – nem fog eltántorodni.

Az eddig történt fontosabb intézkedésekről, melyek Cimre nézve is immár kötelezők, az alábbiakról szerezhet tudomást.

A Forradalmi Kormányzótanács intencióihoz hiven a vármegye direktóriuma a vármegye területén levő összes iskolákban, intézetekben elrendelte a vallástan tanításának azonnal való megszüntetését. A hitoktatás kizárólag a hitfelekezetek ügye és a jövőben csak az iskolán, intézeten kívül végezhető, de az órákon való megjelenésre a tanulók nem kényszeríthetők.

Az eddig vallástan órákon világi tanító vagy tanítónő a növendékek értelmi fokához mért tanításokat köteles tartani az általános erkölcsi szabályokról, a munka jelentőségéről, a felsőbb osztályokban pedig azokról az eszmékről, amelyek a jelenkor társadalmi forradalmait szülték.

Egyházi személyek az iskolákban, intézetekben semmiféle tanítást, előadást nem tarthatnak.

Polgári iskolákban a királyok és hadvezérek története helyett a nép történetét kell tanítani. Különösen súlyos helyezendő azoknak a gazdasági és társadalmi harcoknak a történetére, amelyek a mai osztályharcok történelmi előzményei voltak és amelyekből a dolgozó nép politikai és gazdasági elnyomatásáról nyerhetnek a tanulók alapos ismereteket. A történelem tanítását a lángelméknek, nagyszívű emberbarátoknak kulturhatásaihoz kössük. Tárgyalandó Dózsa György parasztfelkelése, Martinovits és társainak élete és működése és az 1919. évi március 21-iki forradalmi átalakulás is. A tanulók alapos ismereteket nyerjenek azokról a fogalmakról, amelyek a mai forradalmi átalakulás megértéséhez szükségesek. Tudnia kell minden tanulónak, hogy a kapitalizmus tökeuralmat jelent, azt a termelési rendszert, amelyben a tőkének jut a vezér szerep, melyben azok uralkodnak, akik a tőke feletti rendelkeznek. Tudnia kell minden növendéknek, hogy a szocializmus terv- és okszerű szellemi folyamat, emberi eszmék és vágyak fejlődése, amely az emberi társadalomnak új és jobb alapokon való újjászervezését tervezi. Tudnia kell a növendéknek, hogy a proletárok teljesen vagyontalan, jobbára testi bémunkából élő népréteg gyermekei, kiknek joguk van az emberiséges élethez. A szellemi proletár szintén minden vagyont nélkülöző egyén, ki szellemi munkával keresi kenyerét. Megvilágítandó, hogy a burzsoák nem tartoznak a vagyontalan munkássághoz, tehát ők képviselik azt a felsőosztályt, mely eddig úgyszólván kizárólagos birtokosa volt minden jognak és hatalomnak. A fenti elvek szerint világitan-

HIRDETNIÉNY.

A forradalmi kormányzótanács felhatalmazása alapján az igazságügyi népbiztos
a balassagyarmati forradalmi törvényszék

elnökévé

Kletzár Lajost,

tagjává

Kiss Gyulát és Fogarassy Józsefet,

vádbiztosává

Ébner Lajost,

jegyzőkönyvvezetőjévé

Zana Lajost

nevezte ki. Felhivjuk az összes tartószokát és hatóságokat,
hogy a forradalmi tanács rendeletei ellen
vétő egyéneket

alapos gyanú esetén tartóztassák le és a letartóztatott
egyéneket azonnal adják át a vádbiztosnak.
(Államügyészség, Törvényszéki palota II. emelet.)

Balassagyarmat, 1919. évi március hó 31-én.

A vármegyei direktórium.

Elvtársak! Proletárok! Vörös katonák!

A magyar tanácsköztársaság mindent elkövet, hogy a proletárok, a vörös katonák a legteljesebb mértékben informálódjanak a bel- és külpolitikai helyzetről.

Azonkívül, hogy a sajtó útján a legnagyobb nyilvánosság előtt tárgyal minden ügyet, szükségesnek tartja, hogy alkalmas időkben nyilvános népgyűléseken számoljon be egyes fontosabb dolgokról. Ilyen nyilvános

NÉPGYŰLÉS

lesz folyó hó 18-án vasárnap délelőtt 10 órakor a városháza előtti téren, amelyre előadó a budapesti párt titkárságtól fog kijönni.

Elvtársak! Katonák! Ennek a népgyűlésnek olyan hatalmasnak kell lennie, mint amilyen hatalmas maga a proletárok ereje. Ne legyen egy proletár sem, aki ezen a népgyűlésen nem vesz részt.

Testvéri üdvözlettel:

A pártvezetőség.

Értesítés.

Nógrádvármegye direktóriuma
bőb olyan dologról értesült, amelyek
nem felelnek meg a valóságnak és
ez alkalmat nyújt a nép széles réte-
gében az elkeseredésre, ezen téves
hírek valótlanosságára vonatkozólag a
bűvetkezőket közli:

Ellenőrizhetetlen forrásból az új-
ságokban az a hír jelent meg, hogy
25 és 200 koronás bankjegyek
bevonásra kerülnek. A pénzügyi nép-
biztos a közönség tájékoztatásul és
nyugtatásul közli, hogy a **25**
és **200** koronás bankjegyek **bevo-
násáról** szóló hír **nem felel**
meg a valóságnak. Ez is egyike
azoknak a felelőtlen és tendenciózus
híreknek, amelyeknek célja az, hogy
oktalanul nyugtalanságot idézzenek elő
a közönség körében. A pénzügyi nép-
biztos egyrészt figyelemztet minden-
kit, hogy e hír terjesztésétől **tar-
tózkodjék**, másrészt figyelemzteti
a közönséget arra, hogy a **25 és**
200 koronás bankjegyeket mindenki
hatalom elfogadni, illetőleg vá-
sárlásnál **figyeltani**.

Ezzel kapcsolatban értesítjük a
szegény népet, hogy akiknek bár-

milyen biztosítási kötvény van a bir-
tokukban, annak esedékes részleteit
tovább is fizessék, valamint a pénz-
intézeti részvények, hadikölcsönök
mind **örvényesen** és a forradalmi
kormányzótanács maga fog gondos-
kodni arról, hogy mindezeknek az
ellenértékét a szegény munkás nép
megkapja, mert a forradalmi kor-
mányzótanácsnak nem az a célja,
hogy a szegény munkásnépet tönkre
tegye, hanem az hogy felemelje.

Továbbá egyesek oly **haszongé-
peket terjesztettek**, hogy a
magánháztartásokban hízalt serté-
seket annak idején el fogják rek-
virálni, valamint a szárnyas jószág-
ok is hasonló elbánásban fognak re-
szesülni.

Mindezeket a hírek terjesztői to-
szik azzal a cézzattal, hogy a belső
rend és nyugalom felborítottassék.
Nógrádvármegye direktóriumma fel-
hívja a nagyközönséget, hogy e téves
hír terjesztőit **azonnal** adják át
a legközelebbi Vörös Örségnek, hogy
**műlt bűntetésüket kiérde-
meljék**.

Balassagyarmat. 1919. április 16.

Direktórium.

Hirdetmény.

Az utóbbi időben többször előfordult házkutatások megakadályozása végett Közhiré teszszük, hogy házkutatások elrendelésére kizárólag a forradalmi törvényszék mellé kirendelt várbiztos vagy a vörös őrség parancsnoka illetékes.

Aki ezen illetékes személyek írásbeli felhatalmazása nélkül bárkinek a lakásában házkutatást végez, azt mint csalót kimélet nélkül a FORRADALMI TÖRVÉNYSZÉK ELÉ FOGJUK ÁLLITANI.

Balassagyarmat, 1919 április 21.

A megyei intéző bizottság.

HIRDETMÉNY.

A helyzet komolysága kötelességünké teszi, hogy városunk lakosságát a következőkre figyelmeztessük:

A belügyi népbiztos parancsa folytán a megyei intéző bizottság minden körülmények között megmarad a helyén és az ügyek vezetését a kezéből semmi körülmények között sem fogja kiadni. Az intéző bizottság vak fegyelmet követel a vörös hadsereg és a vörös őrség katonáitól, mert a proletárhazát csak fegyelmezett öntudatos proletárok menthetik meg.

Minden esetleges ellenforradalmi mozgalmat a legkiméletlenebbül lefogunk törni és ezért felhívjuk proletártestvéreinket, hogy minden ilyen mozgalmat azonnal jelentsenek be nekünk.

Éppen így kiméletlenül fogunk eljárni azok ellen, akik a törvényesen megválasztott tanácsok vagy azok bizottságai és tagjai ellen izgatnak vagy pedig a tanácsok, ezek bizottságainak és kiküldöttjeinek rendelkezéseit azonnal nem teljesítik.

A burzsoáktól és a proletároktól egyaránt vak engedelmességet követelünk: a kezünkben lévő rendkívüli hatalom súlya egyformán éri — mindenre való tekintet nélkül — azokat a kik rendelkezéseinknek nem engedelmeskednek.

A proletárság minden erejét szembeszegezzük az idegen imperialisták hódító vágyainak, de ugyanakkor minden erőnkkel fenn fogjuk tartani a forradalmi rendet és fegyelmet. Ehhez a nehéz munkánkhoz kérjük a proletárság önfeláldozó támogatását.

Balassagyarmat, 1919 április 21.

A vármegyei intéző bizottság.

Hirdetmény.

**A Forradalmi Kormány-
zótanács XXI. K. T. E. szá-
mu rendelete értelmében** be-
tegségi és baleseti biztosítás hatálya
alatt áll minden munkás, aki köz-
vagy magánszolgálatban munkabér,
vagy fizetés fejében dolgozik.

**A munkágyi és népjóléti
népbiztosság 3—M. N. N.
számu rendelete alapján**
felhívjuk a munkaadókat és hivatal-
vezetőket, hogy az alkalmazottakat
folyó évi márczius hó 30-ik napjá-
tól kezdve haladéktalanul, de legké-
sőbb f. év május hó 1-éig, a Balas-
sagyarmati Kerületi Munkásbiztosító
Pénztárnál, Balassagyarmaton (Te-
leky-utca 22. sz.) jelentsek be. A
bejelentésre szükséges nyomtatvá-
nyokat a pénztár a hivatalos órák
alatt (d.-e. 8-2-ig) díjtalan bo-
csájtja rendelkezésre, hol az esetleg
szükséges felvilágosítás is nyertető.

A betegségi biztosítási járulékok,
melyeknek felét a munkaadók, felét
az alkalmazottak fizetik, a követ-
kezők:

Az I. napibérosztályban (5 ko-
rona napibérig bezárólag) napi 34
f., heti 2 K 10 fillér.

A II. napibérosztályban (1 ko-
ronán felül 10 K-ig) napi 70 fillér,
heti 4 K 20 fillér.

A III. napibérosztályban (10 ko-
rona napibéren felül 14 K-ig) napi
54 fillér, heti 5 K 04 fillér.

A IV. napibérosztályban (14 K
napibéren felül 18 K-ig) napi 1 K
12 fillér, heti 6 K 72 fillér.

Az V. napibérosztályban (18 ko-
ronán felüli napibér után) napi 1
K 40 fillér, heti 8 K 40 fillér.

Ezön járulékon kívül a kézműves
iparosok, kik rendszerint 3-nél több
munkást nem alkalmaznak, minden
egyes alkalmazottért heti 25 fillér
balesetbiztosítási díjat fizetnek.

A segélyeket a következő táblá-
zat tünteti fel.

Napibér osztály	Táppénz			Dolgozó nők		Temeletköltsé- getty
	Az első 4 heten belül	4 heten túl	(szabadid- tartók 26 heten túl)	terheségi- gyermek- nyel-segély	szoptatási segély	
I.	3	3.75	5	5	2	150
II.	6	7.50	10	10	2	300
III.	7.20	9	12	12	2	360
IV.	9.60	12	16	16	2	480
V.	12	15	20	20	2	600

Egyben figyelmeztetjük az érde-
kelteket, hogy a fenti hivatkozott
rendelet alapján azok, kik a bejelen-
tési kötelezettségnek egyáltalán nem
tesznek eleget, vagy azt késedelme-
sen teljesítik, vagy valótlán adato-
kat jelentenek be, forradalmi tör-
vénszék elé állíttatnak.

Balassagyarmaton, 1919. évi április hó 22-én.

A Balassagyarmati Kerületi Munkásbiztosító Pénztár

Igazgatósa.

1597/1919 szám.-

Községi Direktórium 1

A proletár Diktaturáért közösen küzdő katonák, valamint a főváros lakosságának élelmezése elősegítésére a járási Direktórium elhatározta hogy a most elosztás tárgyát képező ezukor nem pénzért, hanem tojás ellenében lessz a lakosság között elosztandó. A hatóság ezukorra igényjogosultak minden kilo ezukor után 6 darab tojást köztulcsokba szolgáltatni, s csakis azok részére adható ki ezukor pénz ellenében, akik a tojás előteremtéséről végképen nem tudnak gondoskodni.

Az így összegyűlt tojás biztos helyen, gondosan megőrzendő, s azok átvétele és elszállítása céljából megbízottak fognak a községekben megjelenni. A megbízottak a tojást darabonként 1 korona vételért fizetik, minek folytán minden kilo ezukor után körülbelül 2 korona haszon fog jelentkezni a község javára, mely összeg a községi Direktóriumok által meghatározott közszámla/ szegény klub befizetésre, hadi-özegek és árvák, rokkantak támogatására stb./- lessz fordítandó.

Felhívom a községi Direktóriumokat a járási Direktóriumnak ezen elhatározása lelkiismeretes és ügyes végrehajtására, s egyben utasítom, hogy az így összegyűlt tojás mennyiségéről hozzájárulást tegyen.

Ezen aktió szükségessége a járás lakosságának egyben is érdeke, minthogy remélhető, hogy a beszolgáltatott élelmiszerek rekonponzációja ezínen egyéb, a falusi lakosságnál nélkülözött cikkek/ petróleum, só, ezukor/- fognak kintalattani.-

Rétságon 1919 évi május hó 5-én,

Leber
jár. Direktórium.-

h
Községi Direktórium

Felhívás.

Felhívom a megye összes földbirtokosait és földbérloit, kik 100 holdnál nagyobb birtokegységen gazdálkodnak, hogy nálam, mint a szocializált gazdaságok kerületi központi irodájában (Törvényszéki palota) haladéktalanul jelentkezzenek. Minthogy a termelés érdekei a központ szervezését tette szükségessé, a kormányzótanács rendelkezésére alulírott, mint a Földmi-

velésügyi Nephiztosság Nógrádmegyei kirendeltségének teljhatalmu megbízottja előre is figyelmeztetem a megye, illetve járás földbirtokosait és bérloit, hogy felhívásomnak mindenkor pontosan tegyenek eleget, semmiféle melegséget el nem fogadok és az engedetleneket késleltetőket, mint olyanokat, kik a termelést hátráltatják, forradalmi törvényszék elé fogom állíttatni.

Figyelmeztetés!

Figyelmeztetek minden 100 holdon felüli gazdát, illetve intézőt, hogy a gazdaságokból sem állatot, sem semminemű termést sem eladni, sem kiszállítani nem szabad. Minden eladható készlet felett a szocializált birtokok tanácsa kerületének központja fog intézkedni.

Minden 100 holdon felüli gazdák tartoznak összes termény, vetőmag, szén és benzín készletüket bejelenteni a szocializált gazdaságok **nógrádmegyei kerületének központi irodájában**

(Törvényszéki palota.) Bejelentendő továbbá, hogy milyen motorikus, vagy gázüzemű gépeket rendelkeznek, továbbá **minden gazdaság, druház, malom, terménykereskedő vagy drusztó, vagy bizomnyos tartozik összeszedék, zelneg és ponyvakészletét** törvényes következmények terhe mellett a **szocializált gazdaság központi vezetőjének azonnal bejelenteni.**

Balassagyarmat, 1919. évi május hó 15-én.

MEGHIVÓ.

A balassagyarmati közművelődési tanács
propaganda osztálya

folyó évi június hó 9-én, pünkösd
hétfőjén este 8 órakor a
vármegyeháza nagytermében
tartja harmadik

SOROZATOS előadását.

melyre városunk munkás társadalmát tisztelettel meghívja

a propaganda bizottság.

Műsör:

1. **Ady-versek.** Szavalja Fehér Endre.

2. **Szabadelőadás.** Tartja Schwarcz Zsigmond műszaki főmegbízott.

3. **„Vár a fiam.”** Dramolejt 1 felvonásban írta: Mollynáry Gizella.

S Z E R E P L Ő K

ESZTER
IVÁN

Mollynáry Gizella
Ivány Gyza

VERA CSELED

Kis gyermekekkel

4. Dombay Rezső zenekarának hangversenye.

Belépő-dij személyenként 4 korona.

Szakszervezetek tagjai jegyeiket a szakszervezetek
vezetőinél, valamint a párt titkári irodában 1 korona

1919/1919.

székhely
S. János Péter
Munkás-egyesület

tanácsnok elvtársnének, H e l y B e n e

A munkügyi és népjóléti né biztosságunk 42 szü rendelete folytán megkeresem, hogy a hádirokkantakat, hádiövegyeket, hádiárvákat, továbbá az ipari, mezőgazdasági stb. baleset folytán rokkantá váltakat, illetve mind azokat is, akik ily uton veszítették el férjüket, a jukat, anyjukat, az ide mellékelte összeírási lapokon haladéktalanul összeírni és az összeíró lapokat Kovács József közigazgatási ügyosztály vezető elvtársnak főévi július hó 5-éig haladéktalanul beszolgáltatni sziveskedjék.

Összeírások továbbá egy, az elvtársné által lefektetendő külön kimutatásban a teljesen munkaképtelen betegek, tüdőbetegek elhagyott gyermekek és azon árvák is, akik jövőben gondozásában állnak; ezen kimutatások tartalmaznia kell az összeírt nevét, életkorát és pontos lakcímét, míg a jegyzet rovában fel kell az összeírt neve után tüntetni, hogy miképpen vétetett fel az összeírási kimutatásba, például: munkaképtelen, beteg, tüdő beteg, árva vagy elhagyott gyermek.-

Ezen összeírási kimutatást szintén Kovács József közigazgatási ügyosztály vezetőjének kell átadni főévi július hó 5-éig.

Végül kérem, hogy elvtárs összeírási körzete a következő:

.....
494 — 558. házszámig
.....
a 468-ot 493. házszámok, alatt
.....

A szovjet köztársaság rabszerhez méltó elismerésben és elhelyezésben kívánja az összeírandókat részesíteni és a proletárdiktatúra egy percig sem tűrheti, hogy ezeket a szerencsétleneket továbbra is elhagyottan és testvértelesen nézzék. Az ügy érdekében tehát pontos és lelkiismeretesen összeírási munkát várunk.

S a l g o t a r j á n, 1919 Junius hó 27.

János
az intéző bizottság elnöke.
Nagyd. megyei Levéltár

Hirdetmény.

Mint közismert, a kormányzótanács lemondott s helyét szocialista munkáskormány foglalta el. Az országban teljes a nyugalom. A fegyverszüneti szerződés értelmében az országot antant és román csapatok szállják meg néhány napon belül. Addig a rend, személy és vagyonbiztonságról az eddigi vörösségek gondoskodik. Az őrség egy hét óta tartó éjjel-nappali nehéz munkáját kötelessége mindenkinek támogatni.

Hogy a maihoz hasonló eset, mely a csehek figyelmét is a városra vonta, elő ne forduljon, elrendelem a legszigorubb

STATÁRIUMOT

Kávéházak, vendéglők további intézkedésig zárva tartandók. Színház, mozi és az összes kapuk 8 órakor bezárandók. A bujtogatók, pogromra izgatók vagy betörők a helyszínen agyonlövetnek. 8 óra után az utcán járni csak a városháza földsz. 21. alatt kiállított igazolvánnyal lehet. Az összes fegyverek ugyanott beszoigáltatandók, mert nem csak a vörösségek, de a megszálló román csapat is kegyetlenül elbánik azokkal, kiknél fegyvert talál. Nappal az utcán való ácsorgás szigoruan tilos. A mai zavargás felbujtóinak senki menedéket nem adhat, hanem köteles minden öntudatos munkás és polgár őket feljelenteni.

A fehérpénzt köteles mindenki elfogadni, aki megtagadja feljelentendő.

Balassagyarmat, 1919 augusztus 4.

Szijártó Lajos,
megyei parancsnok.

Fegyverkönyv

felvételét a Tulgi Tarjani községben a részvény társulat igazgatóságának 1919. évi augusztus hó 22-én tartott üléséről.

Felolvasták:

Dr. Chorin Ferenc elnök, Reimann László alelnök, ifj. dr. Chorin Ferenc vezérigazgató, Frischmann J. Frigyes, Lúcsy József és dr. Reiner Edő igazgatósági tagok.

Fegyverkönyvet írja: Dr. Reimann Ernő.

Elnök az ülést megnyitja, üdvözlő a megjelent igazgatósági tagokat. Felolvastatik a múlt ülés fegyverkönyve,

melyet az igazgatóság hitelesít.

Elnök felhívja a vezérigazgatót, hogy az üzleti jelentést terjesztesse elő. Ifj. dr. Chorin Ferenc vezérigazgató előadja a társulat helyzetét a tanácskezelésének ideje alatt. A szövetkezmény egyik első intézkedése volt a szénbányák szocializálása. Ez a szocializálás de facto abból állott, hogy az összes szénbányák ellenőrzésére is vezetésére egy szénbányászati szakszövetséget alakítottak. Ezen szakszövetséghez oly férfiak kerültek, kiknek a társulat érdekeit sikerült - a lehetőség keretein belül - meg-

dók meg a feudalizmus és imperializmus fogalmak is. A tanítás menetét állandóan ellenőrizni és szükség esetén a fentiekben vázolt intenciók hatásosabb érvényesítésére az intézkedéseket foganatosítani fogjuk.

A vármegye direktóriuma ezen határozatát közölte összes megbízottjaival és a járási munkatársakkal is végrehajtás céljából. A vármegye művelődési osztályának a vezetője pedig jelen határozatunk végrehajtását szintén ellenőrizni tartozik.

A művelődés és oktatás ügyét átmenetileg a Fennrendelt Kormányzatának LIV. sz. rendelete szabályozza.

Minden községben, városban nyomban a helyi tanács megalakulása után megalakítandó a falusi, illetve városi művelődési osztály, illetve iskolai intézőbizottság. A tanácsok művelődési osztályai végrehajtják a vármegyei intézőbizottság és a vármegyei művelődési osztály intézkedéseit. A művelődési osztályok megalakítása után a jelenlegi iskolaszékek, gondnokságok, felügyelőbizottságok, iparostanenciskolai bizottságok, főigazgatóságok stb. nyomban megszűnnek.

Mihez tartás végett közöljük, hogy a vármegyei művelődési osztály megalakulása után a vármegyei volt tanfelügyelői hivatal is megszűnik. Az osztály vezetője minden népnevelési ügyben rendelkezésre áll és a közelebbi útmutatásokat megadja, akár a hivatalos órák alatt, akár kiszállásai alkalmával a helyszínen.

A közoktatásügyi népbiztosság 7. sz. rendelete értelmében a nevelési és oktatási intézetek és iskolák köztulajdonba vétetnek és elvben máris minden intézet állami jellegű. A végleges átvétel iránt közelebbről történik intézkedés. További rendelkezésig az eddigi iskolafenntartók a helyi járulékokat fizetni kötelesek.

A tanítók és általában az oktató személyzet minden elmaradt illetmény ügyben forduljanak a vármegyei művelődési osztály vezetőjéhez.

Mihez tartás végett közöljük, hogy minden oktató ezentúl a tanító címet viseli, de a beosztás jellege megkülönböztetendő (el. isk. tanító, középiskolai tanító stb.) Az óvónők új elnevezése játékosiskolai tanítónő. A folyó és jövő évi tanévi oktatás menetét a közoktatásügyi népbiztosságnak 1531/1919. sz. rendelete szabályozza. E szerint a tanév 2000 lakoson felüli községekben 1919. július hó 12-ig és 2000 lakoson aluli községekben június hó 28-ig bezárólag tart.

Az 1919–20 tanévben a beiratás augusztus hó 21–23-ig tart, a rendes tanítás augusztus hó 25-én megkezdendő.

A 10-ik életévüket betöltött tankötelesek a tavaszi és őszi mezőgazdasági munkálatokra szülőik vagy eltartóik kívánságára felhasználhatók, s így rövidebb időre az iskolába járás alól felmenthetők. A felmentést az iskola helyi hatósága (községi művelődési osztály) adja meg. Iparostanenciskolákban a tanítás szintén július 12-ig, illetve június hó 29-ig tart. A tanítás idejét önkényesen megcsónkító tanítók ellen fegyelmi eljárás fog indíttatni.

Az oktató személyzetnek különösen a Hivatalos Közlöny 17–22-iki számaiban foglaltakat ajánljuk figyelmébe, ahol illetményeikre vonatkozólag is tájékoztatást szerezhetnek...

Az ellenséges megszállás alól felszabadult területeken működő népnevelőket felhívjuk, hogy az összeomlott régi rendi világ romjain felépült tanácsállamot szolgálják azzal, hogy az erős elhatározással, hogy a szovjetország érdekeit és a proletárdiktatúrát a végsőkig menő küzdelemben is megóvják az ellenforradalmi áramlatokkal szemben és élni akarásukat a fentebb vázolt szellemben fogják növendékeik szívébe oltani.

Balassagyarmat, 1919. évi június hó 3-án

A vármegyei direktórium nevében:

Györgyffy

Nógrád megye Hivatalos Lapja, 1919. június 12-i (XLVIII. évf. 24.) szám 2. old.

**A NÓGRÁDI JÁRÁS INTÉZŐBIZOTTSÁGA JOBB MUNKÁT VÁR A
KÖZSÉGI INTÉZŐBIZOTTSÁGOKTÓL**
1919. június 4.

A Nógrádi járás Intézőbizottságától, 2299/1919. szám
Körrendelet az összes Községi Intéző Bizottságokhoz.

I. A járási Intézőbizottság, részint a megtartott helyszíni vizsgálatok, részint a feleknek személyesen előterjesztett panaszaiából azon szomorú tapasztalatokra jutott, hogy egyes intézőbizottsági tagok nem állanak a Tanácsköztársaság szellemének magaslatán... Általános érdek a nyugalom, a rend, a megértésnek, az emberségnek, a szenvedő és nélkülöző proletárok érdekeinek minél teljesebb és önzetlenebb megóvása. Ezen eszmekörbe helyezett eljárással simán, minden zökkenés nélkül elintézhetőek lesznek a községekben egymás között felmerülő differenciák. Öntudatos, proletárhoz méltó eljárással nagyobb lesz a kölcsönös megértés. Az áthidalhatatlannak látszó ellentétek elsimulnak. Miért is a járási Intézőbizottság utasítja a helyi intézőbizottságok tagjait, hogy mindenkinek az ügyét a legtartalmasabb, proletárhoz illő önfegyelemmel, részrehajlatlanul, a legnagyobb igazságos érzülettel, szeretettel vegye gondjaiba...

Elvárja a járási Intézőbizottság, hogy a helyi intézőbizottság minden tagja, beleilleszkedve a tanácsrendszer keretébe, nemcsak tagja, hanem lelkiismeretes képviselője lesz a proletár önfegyelmzett szellemének, melynek képviseltjeire van bízva a felette fontos rendeletek végrehajtása. Ott, ahol a járási Intézőbizottság az ellenkezőről győződne meg, a legszigorúbban fog megtorlást szerezni, ugyanígy torolva meg az egyes önkényeskedők meg nem engedett ténykedéseit.

Rétságon, 1919. június 4-én.

NmL, Diósjenői körjegyzőség iratai, 396/1919. szám

GONDOSKODÁS A MEZEI MUNKÁSOKRÓL DIÓSJENŐN
1919. június 16.

Cs. Csurja János elvtárs indítványozza, hogy a járási intézőbizottsághoz kérelem intézésék a tekintetben, hogy a szesztilalom korlátozása némileg enyhíthessék tekintettel a szorgos mezei munkálatokra, amikor a földmunkásoknak igen nagy testi erő kifejtésére van szükség, amire képtelenek a mostani grengre táplálkozás mellett, ha némi csekély mértékben bort nem élvezhetnek. A munkástanács beható, élénk vita után kimondja, hogy a jegyrendszer mellett minden felnőtt férfimunkás naponta 1/2 liter borban részesíthessék.

NmL, Diósjenői mt. jzkeve, 1919. jún. 16-i ülés

A SALGÓTARJANI MUNKÁSTANÁCS HADIGONDOZÁSI TEVÉKENYSÉGE
1919. június 27.

Salgótarján nagyközség munkás, katona és földmivestanács intézőbizottságától, 2613/1919. szám.

Rácز Béla tanító elvtársnak, Helyben.

A munkaügyi és népjóléti népbiztosságnak 42. számú rendelete folytán megkeresem, hogy a hadirokkantakat, hadiözvegyeket, hadiárvaakat, továbbá az ipari, mezőgazdasági stb baleset folytán rokkantá váltakat, illetve mindazokat is, akik ily úton veszítették el férjüket, az apjukat, anyjukat, az ide mellékelt összeírási lapokon haladéktalanul összeírni és az összeíró lapokat Kováts József közigazgatási ügyosztály vezető elvtársnak f. évi július hó 4-én multhatatlanul beszolgáltatni sziveskedjék.

Összeírandók továbbá egy, az elvtárs által lefektetendő külön kimutatásban a teljesen

munkaképtelen betegek, tüdőbetegek, elhagyott gyermekek és azon árvák is, akik jötevők gondozásában állanak...

Végül közlöm, hogy elvtárs összeirási körzete a következő: a 465-től 493-ig (terjedő) házszámok alatt.

A szovjet köztársaság emberhez méltó eltartásban és elhelyezésben kívánja az összeírandókat részesíteni és a proletárdiktatúra egy percig sem tűrheti, hogy ezeket a szerencsétleneket továbbra is elhagyatottan és testvértelenül nézze. Az ügy érdekében tehát pontos és lelkiismeretes összeirási munkát várok.

Salgótarján, 1919. június hó 27. Priska. Az Intézőbizottság elnöke.

NmL, Salgótarján nagyközség iratai, 2613/1919. szám

11.

KÜZDELEM A LAKÁSINSÉG ELLEN BALASSAGYARMATON

1919. július 10.

A községi munkástanács határozatilag kimondja, hogy a házak javítási költségei, tekintettel arra, hogy 5 éven keresztül munkás- és anyagihiány miatt javítva, tatarozva egyáltalán nem voltak, ezek helyrehozatala meg fogja haladni a mostani munka- és anyagihiány mellett a házbérlőjévédelmet. De a községnek nemcsak az a feladata, hogy a házakat javíttassa, de ha ez végre lesz hajtvva, munkáslakások, fürdő, más közbizalmi intézményeket magában foglaló épületek emelése elodázhatatlan, mert Balassagyarmaton, ebben a 14 ezer lelket meghaladó városban közfürdő nincs, továbbá semmiféle népjóléti intézmény befogadására alkalmas épület.

A lakásinség némi enyhítése végett a munkástanács megkeresi a helybeli vörösör ezred parancsnokságát, hogy az összes vörös örököt a volt honvéd laktanyába, mely teljesen üresen áll, helyezze át, hogy az így felszabadult helyiségeket magánlakások céljára lehessen igénybe venni.

Egyben felhívja a munkás, katona és földműves szegények tanácsa a vörös őrség helyi rendészeti osztályát, hogy az ide telepedett idegeneket kutassa fel, írja össze és kikitelepítésük iránt tegyen előterjesztést a községi intéző bizottságnak.

Az építési bizottságot felhívja a munkástanács, hogy építési programját állítsa össze, költségvetéssel szerelje fel és jóváhagyás végett terjessze a munkástanács elé. Egyben elhatározta a községi munkástanács, hogy szocializált házak javításai, továbbá munkáslakások céljaira igénybe vett és veendő épületek átalakítási költségeinek fedezésére a községi direktórium semmiféle fedezettel nem rendelkezik, miért is felkéri az országos lakásbiztoságot, hogy a sürgősen foganatosítandó építési munkálatok költségeinek fedezésére 300 000 Koronát bocsásson rendelkezésre...

NmL, Balassagyarmati mt. jzkve, 1919. júl. 10-i ülés, 69/1919. szám

12.

A HOMOKTERENYEI MUNKÁSTANÁCS EGYES BIZOTTSÁGI TAGOKAT AKTÍVABB MŰKÖDÉSRE SERKENT

1919. július 12.

Elnök közli a tanóccsal, hogy a járási munkástanács elnöke őt szóbelileg arra utasította, hogy a megválasztott bizottságokat, és pedig a birtokrendező és termelést biztosító, egészségügyi, közművelődési bizottságokat, úgy testületileg, mint saját személyükben figyelmeztesse kötelességeik pontos teljesítésére annál is inkább, mert esetleges mulasztásáért minden bizottsági tag saját személyében is felelősséggel tartozik. Ezideig egyetlenegy bizottság sem, annak egyetlen tagja sem viselte a reábizott tisztséget azzal a lelkiismeretességgel, ahogyan ezt a proletariátus érdekei kívánják. Mindenki tehernek tekinti tisztességét s ha tesznek is valamit, azt annyira lanyhán s minden ambíció nélkül cselekszik, hogy joggal feltehetjük a kérdést, hogy ki fog hát a proletariátus érdekeiért dolgozni, ha

maguk a proletárok nem? Egyedül az élelmezési bizottság teljesíti kötelességét, a többit mind a nemtörődomség jellemzi.

Kéri ezért elnök a fentemlített bizottságoknak jelen lévő tagjait, hogy a reájuk bizottakat innentül teljesítsék azzal az odaadó buzgalommal és ambícióval, ahogyan azt tőlük a proletariátus, aki őket erre a tisztségre ültette, joggal elvárhatja.

NmL, Homokterenyei mt. jzkeve, 1919. júl. 12-i ülés, 7/1919. szám

13.

NAGYBIRTOK SZÉTOSZTASÁT TERVEZIK DIÓSENÖN

1919. július 27.

Dalkó Mihály tanácsstag indítványozza, hogy az immár szocializált Sváb-féle gazdaság, mely szántóföld és rét területtel együtt mintegy 800 kat. holdat tesz ki, a nincstelenek részére szétosztassék azon elvek szem előtt tartásával, melyek annak idején a Károlyi féle földfelosztási törvényben lefektetve vannak.

Indítványozza továbbá, hogy elfogadás esetén a hozandó határozat a járási mezőbizottság útján a Földművelésügyi Népbiztossághoz felterjesztessék azon kérelemmel, hogy teljesíthetés esetén a földfelosztás már a folyó év őszén végrehajtható legyen.

Indokolja indítványát azzal, hogy a ropant elhanyagolt gazdaság megfogyott munkakedvvel csakis a földfelosztás folytán tehető ismét virágzóvá s több termelésre alkalmassá, annival is inkább, mert erre a nincstelen munkásság körében nagy hajlandóság mutatkozik s ez találkozónék a legnagyobb tetszéssel.

A tárgyhöz többen szólottak s az indítványt elfogadásra ajánlották, mire a következő véghatározat hozott:

39. Véghatározat. Község Munkástanácsa Dalkó Mihály elvtárs. tanácsstag indítványát a legnagyobb lelkesedéssel magáévá teszi, azt egyhangúlag határozatra emeli és az indítványában említett fórumhoz felterjeszteni rendeli.

NmL, Diósjenői mt. jzkeve, 1919. júl. 27-i ülés

14.

GONDOSKODÁS AZ ORVOSOK ELLÁTÁSARÓL

1919. július 29.

Nógrádvármegye Intéző Bizottságától, 6980 1919. szám

Tárgy: Az élelmi cikkeket és anyagokat elosztó helyeken orvosoknak ácsorgás alól való mentesítése.

Hogy a vármegye területén alkalmazott orvosok a közegészségügy terén hivatásukat akadálytalanul, minden zavar nélkül elvégezhessék, szükséges, hogy az élelmi cikkeket (tej, dohány, bor stb) s más anyagokat elosztó helyeken soronkívül kielégítést nyerjenek. Miért is elrendeljük, hogy az orvosok a nógrádvármegyei helyi csoport elnöksége által névre kiállított, vörös keresztetel és vörös színű átlószerű vonallal megjelölt igazolványok felmutatása mellett járandóságukat soronkívül nyerjék el.

Ezzel kapcsolatban nehogy az orvosok működése és a helyszínen való gyors megjelenése gátoltassék, a fentebb megjelölt igazolványok megállapított záróra után való kimaradásra, továbbá az elváltató lpoly folyó vonal átlépésére, rekvirálás és lakásuknak igénylése alul való mentesítésre jogosultsággal bírnak.

A vm. Intézőbizottság meg van róla győződve, hogy úgy a helyi direktóriumok, mint a vörössérség parancsnokai az orvosoknak az emberiség érdekében tett fontos hivatását és szolgálatait mindenkor figyelembe veszik s közegeiket, valamint tagjaikat fentiekre megfelelően kioktatják s az orvosokat fenti igazolvány előmutatása esetén hathatósan támogatni fogják.

Balassagyarmat, 1919. július 29. Vármegyei Intézőbizottság: Györgyffy

Nógrádmegye Hivatalos Lapja, 1919. aug. 7-i (XLVIII. évf. 32.) szám, 1. old.

FELOSZLIK A SALGÓTARJANI MUNKÁSTANÁCS
1919 augusztus 9.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Salgótarjánban a salgótarjáni munkás, katona és földművestanácsának 1919. évi augusztus hó 9-ik napján d. e. 10. órákor megtartott ülésében.

Jelen voltak: Elnök Priska Dezső, György István és Venczel Gyula intézőbizottsági tagok, Csizi József, Malomhegyi Dezső, Fehér Vilmos, Vilezsál Antal, Hraskó Károly, Klepej Ferenc, Gastanek Ferenc, Kiss István, Szekeres János, Bordács Dánielné, Veigner Jolán, Gacza Ferencné, Hatvani Miklós, Percze István, Kápolnai Mihály, Toth István, Fülöp Pál, Cibura István, Galó József, Hack Gyula, Tauschek Károly, Sztremen János, és Licskó Béla tanácsstagok, továbbá Szecsey Ernő járási főszolgabíró és Tóth Gyula községi bíró s végre Kovács József községi jegyző, utóbbi mint ezen ülés alkalmi jegyzője.

Priska Dezső elnök a megjelent tanácsstagokat szívélyesen üdvözölvén előadja, hogy az utóbbi időben Magyarország politikai helyzete nagy változáson ment keresztül.

Tegnap még arról a megállapodásról tudott az intézőbizottság, hogy községünket cseh csapatok fogják megszállni, míg a mai napon ezen csapatokat a román megszálló csapatok előzték meg.

Miután idegen megszálló csapatok jelenléte folytán nézete szerint a fennálló munkástanács a közigazgatás vitelét továbbra már nem láthatja el, miután továbbá az újonnan alakult kormánytól rendeletek egyáltalán nem érkeztek, arra nézve kellene a tanácsnak határozatot hoznia, hogy a közigazgatás vezetését továbbra is megtartsák-e, avagy nem? Mielőtt azonban a tanács e tekintetben határozatot hozna, felkéri Malomhegyi Dezső elvtársat, mint a járási intéző bizottság elnökét, hogy szíveskedjék az ülésen nyilatkozni arra nézve, hogy az újonnan megalkult kormánytól esetleg a járási intéző bizottsághoz nem érkeztek-e rendelkezések.

Malomhegyi Dezső, mint a járási intéző bizottság elnöke a hozzá intézett kérdésre bejelenti, hogy a járáshoz az újonnan alakult kormánytól ugyan rendelkezések nem érkeztek, de a maga részéről is csak azt tanácsolhatja, hogy a községi munkástanácsok és intézőbizottságok mondják ki feloszlatusukat és adják át a községi közigazgatás vezetését a volt Károlyi-féle kormány idejében működött tényezőknek...

A tanács a feltett kérdésre egyhangúlag hozott határozattal kimondotta, hogy feloszlik, működését beszünteti és a község közigazgatásának vezetését az arra illetékes előjáróságnak átadja...

Hack Gyula, mint az acélgár ellenőrző munkástanács elnöke, felkéri a jelenlévő járási főszolgabíró és község bíráját, hogy a hivatalokban működő tisztviselőket, úgyszintén a község polgárságát is óva intse attól, hogy a munkásság vezetőségét, a tanács tagjait holmi alaptalan vádaskodásokkal a megszálló csapatok parancsnoksága előtt ne illessék, mert ebből csak bonyodalmak származtatnának, ami pedig nézete szerint a községre, de senkire nézve sem kívánatos.

Megvan ugyanis felszólaló győződve arról, hogy a munkásság vezetősége teendőinek ellátása körül a legnagyobb fokú szorgalmat, pontoságot fejtett ki; minden cselekedetével a község anyagi érdekeinek előmozdítását célozta s éppen ezért igen sokszor a legmesszebb menő méltányosságra támaszkodva, minden igyekezetével a község anyagi fejlődését és a községi lakosság jólétét mozdította elő.

Priska Dezső elnök hasonlóan oda nyilatkozott, hogy úgy a tanács, mint az intéző bizottság és annak tagjai csak a köz érdekében teljesítették kötelességüket, szorgalommal és mindent a legnagyobb mértékben mérlegelve igyekeztek azon lenni, hogy a község anyagi javait gyarapítsák és a községet a fölösleges költségtől mentesítsék.

Nyugodt lelkiismerettel adják át tehát a község vezetését és a velük szemben támasztandó minden esetleges vádaskodással szemben helyüket megállva, cselekedeteikért bárkivel szemben is készséggel felelni fognak...

A SALGÓTARJÁNI JÁRÁSI INTÉZŐBIZOTTSÁG ATADJA AZ IGAZGATÁST
1919. augusztus 9.

A salgótarjáni járási intéző bizottságtól, 3950/1919. szám

Községi Intéző bizottságnak, Salgótarján.

Értesítjük, hogy folyó hó 9-én szervezett munkásság képviselői kezébe a járási intézőbizottság letette megbízatását a változott kormányformára való tekintettel. A szervezett munkásság képviselői ezen lemondásukat tudomásul vették és elfogadták, ennél fogva hivatalukat a mai napon a járási főszolgahíroságnak átadtuk. Utasítjuk a községi intéző bizottságot, hogy hivatalukat a kör-, községi jegyzőknek, bírónak hivatalos elszámolás és leltár mellett haladéktalanul adják át.

NmL, Salgótarján nagyközség iratai, 3602/1919. szám

AZ ELLENFORRADALMI RENDSZER KÉPVISELŐINEK ELSŐ ÉRTÉKELÉSE
A PROLETÁRDIKTATÚRA LEFOLYÁSÁRÓL SALGÓTARJANBAN
1920. július 14.

... A kommunizmus kitörése a lakosság illetve a munkásság körében óriási lelkesedést váltott ki. Lázás izgatottságot keltett ezen forduló pont, minden munkás egy hősnék gondolta magát, mint aki a kommunizmus kitörésének egy-egy támogatója, felidezője és létrehozó tagja. Lázás izgatottsággal és a legnagyobb sürgősséggel alapították meg a munkástanácsot. A munkástanácsnak elnöke 1919. év április 10-ig Bozó György volt, ezentúl a proletárdiktatúra bukásáig Priska Dezső. Tagjai voltak György István, Vencel Gyula, Csizi József, Malomhegyi Dezső, Fehér Vilmos, Vilezsál Antal, Hráskó Károly, Klepej Ferenc, Gastanek Ferenc, Kis István, Szekeres János, Bordás Dánielné, Vajgner Jolán, Gaca Ferencné, Hatvani Miklós, Perce István, Kápolnai Mihály, Tóth István, Fülöp Pál, Czibora István, Galó József, Hack Gyula, Tauschek Károly, Sztremen János, Gólián András, Tóth Pál, Liczkó Béla.

A munkástanács megalakulása után a közigazgatását átvette, általában minden intézkedés az ő kezében összpontosult. Senki más, mint a munkástanács semmiféle intézkedést nem tehetett.

Később a munkástanács kebeléből az ügyek intézésére egy öttagú intézőbizottság alakult, tagjai voltak Priska Dezső, György István, Vencel Gyula, Csomor Mátyás és Gólián András, később Tóth Pál is ezen intézőbizottságnak tagja volt.

Ezen kívül volt közművelődés-, egészségügyi és pénzügyi bizottság. A művelődés- és pénzügyi bizottság elnöke Fehér Vilmos volt, volt még katonatanács is, ez 11 tagból állott, elnöke Mendelzon volt. A forradalmi törvényszék elnöke Fajd József volt.

A községből egyesektől bútorokat rekviráltak, de ezen rekvirálások a legnagyobb részt elismervény ellenében történtek. Erőszakos események egész sorozata állott elő, hiszen az egész ténykedésük az erőszakosság elvén alapult.

Vörös katonák voltak a községben, itt alakították meg a salgótarjáni munkásszázadot is az acélgyári munkások sorából, ennek parancsnoka Czirbesz István volt. A vöröskatonák a kommunizmusért lelkesedtek, annak feltétlen hívei voltak s azt gondolták, hogy a kommunizmust minden körülmények között fenntartják.

Salgótarján, 1920. július hó 14-én. Jegyző.

NmL, Salgótarján nagyközség iratai, 1912/1920 szám

Összeállította :
SCHNEIDER MIKLÓS